

Зверяк Є. Ю.

*студентка IV курсу факультету української й іноземної філології
та журналістики,*

Херсонський державний університет

Науковий керівник:

Соломахін А. Ф.

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри української й слов'янської філології та журналістики,
Херсонський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІЛ/СНІДУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ (ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)

Статистичні показники інфекційних захворювань, що передаються статевим шляхом, щоденно стрімко зростають, не останнє місце у цьому переліку посідає ВІЛ/СНІД.

На сторінках сучасного українського медіапростору трапляються некоректні журналістські матеріали, які ображають або навіть принижують гідність осіб цієї категорії. Адже досить часто працівники засобів масової інформації мислять стереотипами, що неминуче зумовлює використання мови ворожнечі.

Доказом цього є матеріали з відповідними фразами та заголовками: «Жінку зґвалтував і порізав ВІЛ-інфікований: подробиці грабежу на Київщині» [4], «Кого не можна застрахувати? Тих, кого було визнано недієздатним. Не бачити страховки психічно хворим і тим, хто страждає на важкі захворювання нервової системи, та ВІЛ-інфікованим» [11].

Саме тому принципово є проблема коректного висвітлення теми ВІЛ/СНІДу в українських ЗМІ, що можливе за умови дотримання базових принципів прав людини та стандартів журналістської етики.

Тема ВІЛ/СНІДу в медіа стала об'єктом дослідження як науковців, так і правозахисників, зокрема Семигіна Т., Зубець І., Грига І. проаналізували причини дискримінації та стигматизації людей, які живуть із ВІЛ/СНІДом в українському соціумі [9]. Прокопенко Н. висвітлює соціальний, етичний, моральний, медичний аспекти зазначеної теми, формулює комплекс порад щодо висвітлення ВІЛ/СНІД у ЗМІ [7].

Мета наукової розвідки – дослідити особливості висвітлення теми ВІЛ/СНІД в українських ЗМІ на предмет порушення прав людини та

ключових стандартів журналістської етики, що дозволить окреслити головні напрями розв'язання означеної проблеми.

Одним з головних завдань журналістики, як «четвертої влади», є захист інтересів громадян, які потребують допомоги та підтримки. Медіапрацівник, який говорить про ВІЛ/СНІД, повинен усвідомлювати свою відповідальність, адже саме він має формувати уявлення суспільства про «героїв» своїх матеріалів.

Деякі українські медіа стають на захист людей з ВІЛ-статусом і підтвердженням цьому є такі матеріали, як «Підліткам про ВІЛ: свідома профілактика й повноцінне життя» [6], «10 зірок, які визнали себе хворими ВІЛ» [1], «Релігійні лідери регіону створили ролик на підтримку ВІЛінфікованих» [8]. Однак і сьогодні є засоби масової інформації, які підсилюють суспільну неприязнь до ВІЛ-позитивних або формують думку про те, що хвороба – вирок. Наприклад, стаття під заголовком «Куда тебе рожать ребенка? Если родишь, я тебя выпишу из квартиры»: как живут женщины с ВИЧ-инфекцией в Харькове» [5] ніби і викликає співчуття, однак більшість людей погодиться з цією цитатою. Матеріал під назвою «ВІЛ – вірус, який не вдалося побороти за 40 років» [3] свідомо змушує людей зневіритися у своєму прагненні побороти інфекцію.

Прокопенко Н. у роботі «Висвітлення проблеми ВІЛ/СНІДУ в медіапросторі: етичні та правозахисні аспекти роботи журналіста» акцентує увагу на тому, що сучасний журналіст повинен вирішувати етичні проблеми згідно з принципами суспільного інтересу (захищаючи меншість) та ефективності (коли зрештою особа стала кращою без погіршення становища іншого) [7].

«Обидва ці принципи є основними засобами, які допоможуть вирішити етичні дилеми, що виникають у роботі журналіста. Зв'язок етичних принципів і суспільного інтересу з медіа виражається через поняття «суспільно значуща інформація», – наголошує науковиця [7].

Як зазначають Семигіна Т., Зубець І. та Грига І. у своєму дослідженні «ВІЛ/СНІД на сторінках українських газет і журналів: соціальний аспект проблеми», більшість медіапорталів намагаються прищепити почуття толерантності до ВІЛ-позитивних, однак містять такі вислови як «страшна хвороба», «жахлива ситуація», «катастрофічна статистика» [9]. Для прикладу візьмемо матеріал на сайті «5 каналу» під назвою «Чума ХХ століття: статистика захворювання на ВІЛ по Україні й перша історія одужання» [10]:

- «Близько 40 років тому розпочалася епідемія найстрашнішого захворювання нового покоління – вірус СНІДу. Невиліковність хвороби та її стрімке поширення отримала назву «чума ХХ століття»;

● «Нині медичних ліків, здатних повністю вилікувати це захворювання, не існує. Однак, при своєчасному початку лікування ВІЛ можна надовго відсунути момент переходу вірусу імунодефіциту в розвиток СНІДу, а отже і продовжити більш-менш нормальне життя хворому»;

● «Берлінський пацієнт» – історія неймовірного одужання» [10].

Такі фрази як «неймовірне одужання», «продовжити більш-менш нормальне життя» та «найстрашніше захворювання» призводять до зневіри людей з ВІЛ-позитивним статусом.

Отже, окреслимо низку рекомендацій, які варто враховувати під час висвітлення цієї проблеми:

1) підвищувати рівень знань працівників ЗМІ, пов'язаних з правами людини, шляхом впровадження спеціальних курсів для майбутніх журналістів у закладах вищої освіти, проведення тренінгів для діючих працівників медіа тощо;

2) дотримуватися журналістських стандартів та Кодексу етики журналіста;

3) спростовувати стереотипи та не підтверджувати фейки;

4) зважати на життєву історію конкретного героя;

5) враховувати етичний та правозахисний аспекти під час створення матеріалів;

6) виховувати толерантне ставлення суспільства до людей, які живуть з ВІЛ;

7) уникати мови ворожнечі, що можливо через упровадження цілеспрямованої державної політики у царинах освіти, науки, медицини тощо.

Список використаних джерел:

1. 10 зірок, які визнали себе хворими ВІЛ. URL : https://gazeta.ua/articles/celebrities/_10-zirok-yaki-viznali-sebe-hvorimi-vil/832163

2. 8 міфів про ВІЛ/СНІД: оральний секс, комарі й «очищення незайманою». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46399243>

3. ВІЛ – вірус, який не вдалося побороти за 40 років. URL : <https://www.dw.com/uk/vil-virus-yakyi-ne-vdalosia-poboroty-za-40-rokiv/a-59986103>

4. Жінку звалтував і порізав ВІЛ-інфікований: подробиці грабежу на Київщині. URL: <https://novyny.live/kiev/zhenshchinu-iznasiloval-izrezal-vich-infitsirovannyi-podrobnosti-grabezha-na-kievshchine-34033.htm>

5. «Куда тебе рожать ребенка? Если родишь, я тебя выпишу из квартиры»: как живут женщины с ВИЧ-инфекцией в Харькове, – ФОТО.

URL : <https://www.057.ua/news/3270433/kuda-tebe-rozat-rebenka-esli-rodisa-teba-vypisu-iz-kvartiry-kak-zivut-zensiny-s-vice-infekciej-v-harkove-foto>

6. Підліткам про ВІЛ: свідомо профілактика й повноцінне життя.
URL : <https://osvita.ua/school/method/82964/>

7. Права людини та мас-медіа в Україні. Частина 2: Збірник конспектів лекцій / За ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. URL : https://zmina.ua/content/uploads/sites/2/2020/06/2020-massmedia_in_ukraine_v08_.pdf

8. Релігійні лідери регіону створили ролик на підтримку ВІЛ-інфікованих. URL : <https://11tv.dp.ua/news/20211221-religijni-lidery-regionu-stvoryly-rolyk-na-pidtrymku-vil-infikovanyh.html>

9. Семигіна Т. В., Зубець І. В., Грига І. М. ВІЛ/СНІД на сторінках українських газет і журналів: соціальний аспект проблеми. URL : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/874/Semyhina_Zubets_Hryha_VIL%20SNID%20na%20storinkakh.pdf?sequence=1&isAllo wed=y

10. Чума ХХ століття: статистика захворювання на ВІЛ по Україні й перша історія одужання. URL : <https://www.5.ua/suspilstvo/chuma-xx-stolittia-statystyka-zakhvoriuvannia-na-vil-po-ukraini-i-persha-istoriia-oduzhannia-181976.html>

11. Шість пілотних міст відчують смак ліків. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/shist-pilotnih-mist-vidchuyut-smak-likiv/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-16>

Зроднікова К. В.

викладач кафедри іноземних мов,

Український державний університет залізничного транспорту

Пальчикова К. А.

студентка II курсу,

Український державний університет залізничного транспорту

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Одним із найважливіших елементів людського життя є спілкування. Це поняття стосується не лише обміну інформацією між людьми. Він включає канали передачі та прийому інформації, пов'язані з пристроями,